

БЕЖАНЦИ И МИГРАНТИ: ВЛИЯНИЕ НА ФАЛШИВИТЕ НОВИНИ В МЕДИИТЕ И ВЪЗПРИЯТИЕТО НА ОБЩЕСТВОТО

Светла Александрова¹
e-mail: svetla.aleksandrova@unwe.bg

Резюме

Последното десетилетие бе белязано от няколко миграционни вълни, свързани с военни конфликти и войни. Последствията, причинени от тези миграционни вълни, често са наричани „криза“. Целта на статията е да представи числеността на мигрантите на определена територия, нагласите към интеграция и тяхната зависимост. Представя се влиянието на фалшивите новини и медийното отразяване, както и тяхното влияние върху общественото възприятие. Сравнителният анализ на данните на Евростат за миграционните потоци и проучванията на общественото мнение на Евробарометър ще бъдат приложени като индикатор за успешни социални кампании. Могат да бъдат дадени примери за добри европейски практики за осигуряване на устойчивост на фалшиви новини и дезинформация за мигранти и бежанци.

Ключови думи: социална кибер устойчивост, мигранти, бежанци, проверка на фактите

JEL: F69

Увод

Сложността на проблемите, свързани с миграцията, се изразява в наличието на социални и икономически фактори и политическа среда на всяка държава – източник или дестинация на мигранти и бежанци. Изобилието от въпроси усложнява медийното отразяване на тези миграционни кризи, добавяйки местния език, наследени страхове, митове и проява на негативен медиен образ. Кризата с мигрантите и бежанците се влошава от негативното влияние на публикации и мнения в широко разпространените онлайн медии и социални мрежи, които отразяват културните, религиозните и поведенческите различия.

Анализът започва от разглеждането на развитието на бежанската криза в Европа, като ретроспекция към ключовите събития през последните три години. Наблюдават се миграционните потоци от страни от Близкия Изток. В основата на изследването е влиянието на фалшивите новини при отразя-

¹ Докторант, катедра „Национална и регионална сигурност“, УНСС.

ването на значими събития като „мигрантската криза“. Фалшивите новини имат за цел да повлияят на общественото мнение, като силно преувеличават или омаловажават събитията.

Има много изследвания за това как медиите отразяват кризи и събития и тяхното въздействие върху общественото мнение. Едно от тях е EuroMed Migration Communications Study – „Как медиите от двете страни на Средиземно море докладват за миграцията? Изследването има за цел да изследва отношението към миграцията в 17 държави през 2015 – 2016 г. Това проучване е първият етап на изследването, след което преминава към последващо второ проучване. Международният център за развитие на миграционната политика (ICMPD) възлага на Центъра за миграционна политика (МРС) на Европейския университетски институт да предостави този доклад в началото на 2018 г. въз основа на работата на Обсерваторията на обществените нагласи към миграцията на МРС (ОРАМ). Това се основава на прозрението и препоръките на първия.

Цел на изследването е да се разгледа връзката между броя мигранти на определена територия и възприятията на населението за интеграция на „бежанци“ и „мигранти“. Доказва се, че няма пропорционална зависимост между броя мигранти и обществените нагласи за интеграция.

Основни събития в хронологията на миграционните кризи

Миграцията започва през 2015 г., когато хиляди хора бягат от войната в Сирия. Повечето от тях се опитват да достигнат Западна Европа по Балканския път. Някои от страните започват да налагат мерки за спиране на мигрантската вълна. Част от мерките са за защита на националната сигурност и опазване на критичната инфраструктура (Гечкова, 2017). През юли Унгария издига ограда с телен бръснач по границата на страната със Сърбия, за да намали пристигането на мигранти. През август 2015 г. германският канцлер Ангела Меркел обявява политика на отворени граници за бежанците, влизащи в Европа. Това събитие и снимката на удавено сирийско момче, измито на плаж в Турция, бележат началото на социалната отговорност на Европа към бежанците и мигрантите (Azizi, 2018).

През 2016 г. няколко европейски държави установяват граничен контрол и прекратяват пътуването без паспорт.

През март 2016 г. балканският маршрут през Македония, Сърбия и Унгария е официално затворен. Хиляди мигранти остават в капан в Гърция. В същия период е подписана сделката между ЕС и Турция: ЕС се съгласява безопасно да премести един сирийски бежанец от Турция за всеки нелегален мигрант, върнат в Турция от Гърция. През есента на 2016 г. около 5000 мигранти загиват в опита си да прекосят Средиземно море.

През 2017 г. страните провеждат политика на връщане на бежанци в Сирия. През ноември 2017 г. кадри на CNN показват, че мигрантите се продават на търгове за роби в Либия, което предизвиква възмущение в Европа и Африка.

През 2018 г. маршрутите на мигрантите се променят: Западният средиземноморски маршрут отчита трикратно увеличение на пристигащите. Хиляди мигранти остават блокирани в пренаселените лагери на гръцките острови (Gechkova, Kaleeva, 2020).

Европейската социална политика одобрява повторното въвеждане на семейни събития за бежанци със субсидиарна закрила. Според Евростат тези мигранти идват от различни страни като Афганистан, Пакистан, Сомалия, Ирак и Гвинея и кандидатстват за убежище в ЕС.

През 2019 – 2020 г. в бежанските лагери в Гърция има много повече мигранти, което е причината за масови протести на местното население и гражданско неподчинение (The Guardian, 2020).

Мигранти и медии. Как населението на различните страни възприема миграцията

Медиите могат да повлияят на възприятието на обществото по различни въпроси. За медиите е вярно следното: те могат да кажат на своята аудитория как да мисли, поради това може да я насочват за какво да мисли и съответно да изграждат позитивно или негативно становище за конкретни процеси.

Когато става въпрос за докладване на поляризиращи и спорни въпроси като миграцията, случващото се зад кулисите в медийните организации може да повлияе не само как мислим по въпроса, но дори и самата политика.

Екип от изследователи от Центъра за миграция, политика и общество на Университета в Оксфорд (COMPAS), Будапещкото бизнес училище и Европейския център за журналистика със седалище в Маастрихт, Холандия, работи за преобръщане на начина на отразяване на миграцията в медиите в Европа. Целта е да се разбере защо различни теми и разкази за миграцията са се утвърдили в различни страни – и какви фактори са допринесли хората, създаващи тези истории, да действат толкова различно.

Разглеждаме данни за броя на мигрантите в конкретни държави, избрани за изследването.

Таблица 1: Миграция и как държавите приемат миграцията

Държава	Мигранти (в хиляди)	Влияние на общественото мнение върху имиграцията
Германия	1 543,8	56%
Англия	631,5	69%
Франция	347,2	44%
Испания	343,9	56%
Полша	258,8	40%

Източник: По Kyuchukov (2016).

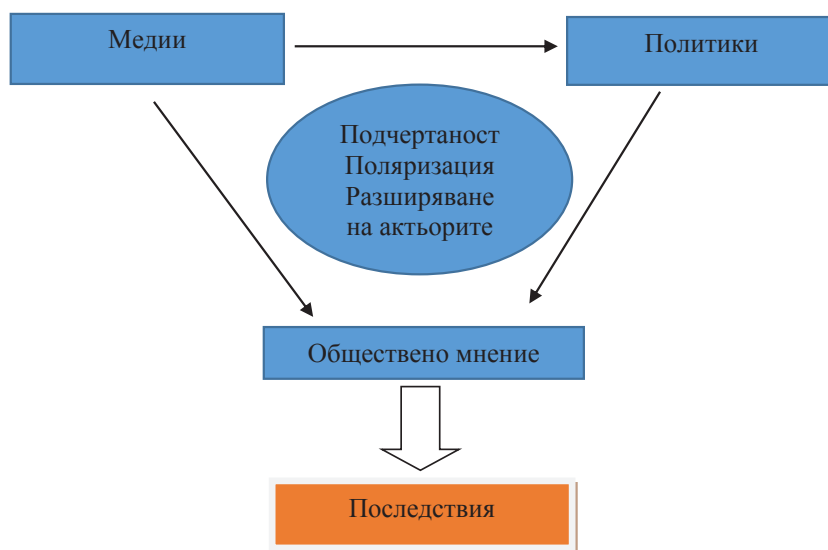
Обединеното кралство е единствената държава в Северна Европа, където по-голямата част от жителите биха искали нивата на имиграция да намаляват. Почти 7 от 10 британци (69%) биха искали да видят по-ниски нива на имиграция, което може да е свързано с нарастването на нетната миграция в страната и нарастващите антиимиграционни настроения в навечерието на общите избори през 2015 г. И все пак такъв относително висок процент в полза на намаляващите нива на имиграция – и голямото население на Обединеното кралство – до голяма степен обяснява 56-те процента в полза на намаляващите нива на имиграция в подрегиона Северна Европа като цяло. Настроенията са също толкова отрицателни, ако не и повече, в много средиземноморски страни в Европа, които са входни точки за континента за много мигранти. Всъщност възрастните в Гърция – една от основните страни за първото пристигане по маршрута за Източното Средиземноморие – са сред най-вероятните в света да искат нивата на имиграция да намалят, като 84% изразяват това мнение. Това чувство се споделя от 56% от жителите в Испания, 67% от тези в Италия и 76% от тези в Малта. Във Франция повече от 4 на всеки 10 жители (44%) биха искали нивата на имиграция да намаляват и подобен брой биха искали нивата да останат същите (40%) или да се увеличат (6%) (IOM, 2015).

От данните в таблицата може да се заключи, че връзката между броя на мигрантите и общественото мнение за миграцията не е пропорционална. В държавите, в които има по-висока миграция, независимо че гражданите искат да видят намаляващи темпове на имиграция, са по-положително настроени към мигрантите като цяло. В страните с по-малко мигранти има по-силно отрицателно мнение (McNeil 2019). Естествено е при повтаряемост на събитията те да бъдат възприемани по-положително. Важно е да се подчертае влиянието на медиите и фалшивите новини върху възприятието на населението.

Влиянието на Фалшивите новини

Всички събития в света се отразяват от медиите. В процеса на разпространение на новините се появява опасността от фалшиви новини. Фалшивите новини имат за цел да повлияят на общественото мнение, като силно преувеличават или омаловажават събитията.

Многобройни проучвания показват, че като цяло кадрването на медиите засяга обществените нагласи към имиграцията. По-специално, има доказателства, че негативните истории провокират възприемането на заплаха за нечия група. Този ефект е по-силен в региони с по-малко съществуващо имигрантско население. Освен това историите, подчертаващи хуманитарното положение, водят до засилена подкрепа за предоставянето на услуги на имигранти, а може би по-разрешителни политики. Изображенията на имигранти, ангажирани с общи човешки дейности, увеличават позитивността към мигрантските групи (European University Institute, 2018).

Източник: По Birgit (2018).

Фигура 1: Изследователска концепция за разследване на политика

Фалшивите новини за миграцията изграждат фалшивия образ на мигранта, който се възприема от обществото. Новини като „Всички мигранти искат да дойдат в Европа“ или „Те не се нуждаят от помощ, те имат смартфон“, „Мигрантите не преминават през здравни прегледи и тестове“ и други, съз-

дават идеята, че заплашват местното население. Всичко това създава предпоставка за гражданско недоволство на местното население и липсата на възприятие за интеграция. Фалшивите новини също оказват влияние върху ефективното прилагане на социалните и интеграционни политики.

Екип от изследователи от Центъра за миграция, политика и общество на Университета в Оксфорд (COMPAS), Бизнес училището в Будапеща и Европейския журналистически център със седалище в Маастрихт, Холандия, работи по различията в отразяване на миграцията в различните медийни пространства в Европа. Целта е да се разбере защо различни теми и разкази за миграцията са се утвърдили в различни страни – и какви фактори са допринесли хората, създаващи тези истории, да действат толкова различно. В интервю вземат участие повече от 200 журналисти и ключови медийни източници (като говорители на правителствената миграция, неправителствени организации и мозъчни тръстове) в девет страни от ЕС, като разглеждат личните си причини да работят по начина, по който са работили, и институционалните, социалните и политическите норми, които са оформили техните резултати (McNeil, 2019). Журналистите формулират много различни начини за отчитане на миграцията. Шведският журналист описва техния подход към докладването за мигранти извън ЕС, които не бягат от преследване или търсят убежище. Глобализацията е положителна сила, рядко бива описвана с нещо негативно. Миграцията на работната сила е положителна. В контраст с това обяснението на британския журналист за това как биха използвали термина „мигрант“, като цяло: по-голямата част са в тежест за обществото, отколкото онези, които са в полза на обществото. Информацията е за чуждестранни престъпници или тийнейджъри, отколкото, мигрант-академик, който е дошъл в определена държава, за да продължи кариерата си. В заключение медийното отразяване на злоупотребата на мигрантите с условията на живот в конкретната държава или обществените блага ще предизвика негативна реакция у читателите.

Анализът и мерките за противодействие не винаги са очевидни и лесни за изпълнение. Отговорът на международните организации по този въпрос е насочен към кампании срещу дезинформацията и разпоредби на така наречените медии за проверка на фактите. Европейската комисия стартира няколко изследователски проекта (в рамките на „Хоризонт 2020“) с теми, свързани с различни аспекти на явленията. Глобалният център за анализ на данните за миграцията на Международната организация за миграция (GMDAC) е създаден, за да отговори на призивите за по-добри данни и анализ на международната миграция.

Заклучение

В заключение от изследването може да се заключи, че фалшивите новини имат пряко отношение към общественото отношение към миграцията.

Въпреки факта, че има страни, които са на първо място по брой мигранти, те се справят по-добре от другите страни и постигат добро обществено мнение за миграцията. Това се постига чрез задълбочени действия, контрол върху фалшивите новини и обсъждане на закон срещу фалшивите новини. Без това големите държави с наличие на множество бежанци и мигранти на тяхна територия, не биха могли да осигурят хармония в социалния и гражданския живот на страната. Мониторингът и елиминирането на фалшивите новини също е заложено в бъдещите политики за надеждност на информацията и в други европейски страни.

Страни като България, които със закъснение се сблъскват с миграционната криза следва да взимат добрия пример от държавите „първенци“ в овладяването на миграционната криза, влиянието на фалшивите новини и съжителството между граждани и мигранти.

Промяна в медийното представяне на миграционната криза ще доведе до промяна и в начина на мислене на населението.

Използвана литература

- Гечкова, Т. (2017). Приоритизиране на мерките за защита на националната критична инфраструктура (Стратегически акценти), Икономически и социални алтернативи, брой 2. (Gechkova, T., 2017, Prioritizirane na merkite za zashtita na natsionalnata kritichna infrastruktura (Strategicheski aktsenti), Ikonomicheski i sotsialni alternativi, broj 2).
- Azizi, R. (2018). A Chronology of the Refugee Crisis in Europe, Understanding Europe, Infomigrants, available at: www.infomigrant.net
- Glorius, B. (2018). Public Opinion on Immigration and Refugees and Patterns of Politicisation. Evidence from the Eurobarometer, CEASEVAL Research on the common European asylum system.
- European University Institute. (2018). Public Attitudes on Migration: Rethinking How People Perceive Migration, developed for ICMPD under the EU Funded Programme, EUROMED Migration IV by the Observatory of Public Attitudes to Migration - Migration Policy Centre, available at: www.migrationpolicycentre.eu/opam/about/
- Gechkova, T., Kaleeva, T. (2020). The European Refugee Crisis – a Threat to the National Critical Infrastructure, Knowledge International Journal, Vol. 41, p. 1007-1010.

- The Guardian. (2020). Greeks Clash Again with Riot Police over New Migrant Camps, available at: www.theguardian.com
- International Organisation of Migration. (2015). How the World Views Migrations. Switzerland.
- Kyuchukov, L. (2016). Impact of the Refugee Crisis on Bulgarian Society and Politics: Fears But No Hatred, Friedrich Ebert Stiftung, office Bulgaria.
- McNeil, R. (2019). Migrants and the Media: What Shapes the Narratives on Immigration in Different Countries, available at: Theconversation.com

REFUGEES AND MIGRANTS: THE INFLUENCE OF FALSE NEWS IN THE MEDIA AND PERCEPTION OF SOCIETY

Svetla Aleksandrova, PhD student
Department of National and Regional Security
University of National and World Economy
e-mail: svetla.aleksandrova@unwe.bg

Abstract

The last decade has been marked by several waves of migration related to the military conflicts and wars. The consequences caused by these waves often were named as “crisis”. The aim of the paper is to find the successful measures against the spread of fake news and offensive media coverage by studying the experience of European countries. The comparative analysis of Eurostat data on migration flows and Eurobarometer public opinion surveys will be applied as an indicator for successful social campaigns. Examples can be given of good European practices for ensuring the resilience of fake news and misinformation for migrants and refugees.

Key words: social cyber resilience, migrants, refugees, fact check

JEL: F69